

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ

Матеріали 86-ї підсумкової конференції науковців
Буковинського державного медичного університету

Чернівці, БДМУ
2005

О.М. Рак ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИЧНИХ І ПАРАМЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ ІЗ ПОГЛЯДУ СЕМАНТИКИ	191
М.М. Сядоренко ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ....	196
В.Г.Синиця ДО ЕТИМОЛОГІЇ ДЕЯКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕРМІНІВ	201
Н.М. Соловйова, А.М. Семисюк ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТИПОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСИКИ ПІДМОВИ ПАРАМЕДИЦИНИ	204
А.В.Ткач, Г.В.Навчук ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТІ.....	208
О.Б. Томілова НЕОЛОГІЗМИ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	215
І.Є. Томка ПРО ВЖИВАННЯ ДЕЯКИХ СУФІКСІВ ПРИ УТВОРЕННІ ФРАНЦУЗЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ	219
В.А.Троянський ПРОБЛЕМА ЛЮДИНОЗНАВСТВА В СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ КАРТИНІ СВІТУ.....	223
О.В. Шкром'юк ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕТИЧНОЇ АСИМІЛЯЦІЇ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ.....	227
Л.Б.Шутак УКРАЇНСЬКА МОВА: ДЕРЖАВНА МОВА ЧИ СУРЖИК?.....	230

УКРАЇНСЬКА МОВА: ДЕРЖАВНА МОВА ЧИ СУРЖИК?

Л.Б.Шутак

Кафедра суспільних наук та українознавства
(зав. – проф. М.М.Сидоренко)
Буковинського державного медичного університету

Історія свідчить, що формування народу в націю неодмінно супроводжується мовним самоствердженням. „Унаслідок цього мова стає: 1) загальнонаціональною; 2) загальнодержавною; 3) універсальною; 4) усталеною в своїй самотності. Мовне самоствердження завжди усуває з національного життя іншу мову, чужу або свою, але застарілу” [3].

Щоб найефективніше користуватися мовою, її потрібно не тільки знати, а й відчувати, розуміти її структуру, внутрішні закономірності й закони. А щоб відчувати мову, потрібно користуватися нею в усіх галузях життя як в усній, так і в писемній формі. У зв'язку з цим виникає поняття державної чи офіційної мови. Державна мова базується безпосередньо на літературній мові і є мовою державних установ, громадських організацій, армії, школи, науки, літератури, засобів масової інформації.

Мова і держава поняття надзвичайно взаємопов'язані, при чому важко сказати, яке з них у сучасних умовах більш важливе. Як зауважує В.Литвин та автори, „Мова – найважливіша фортеця, яку народ повинен оберігати пильніше і відчайдушніше, ніж свої кордони. Бо, втрапивши кордон, державність, народ завжди має можливість їх відновити, а мови відновити майже неможливо” [2].

Українська мова на шляху до державності пройшла складні етапи формування та розвитку. Проте 28 жовтня 1989 року Верховна Рада України прийняла „Закон про мови в УРСР”, яким проголошено українську мову державною і мовою міжнародного спілкування в межах України. Цей закон отримав правове забезпечення і в Конституції України (ст. 10), але навіть після років незалежності мовна ситуація в Україні викликає занепокоєння. Закон демонстративно ігнорується, державні чинники не спроможні забезпечити „Державної програми розвитку української мови та інших національних мов”.

Наступ на українську мову здійснюється двома шляхами – шляхом безпосередніх практичних дій (витісненням української мови російською у пресі, на телебаченні, у книговидавництві, рекламі, політичному і економічному житті) і шляхом систематично влаштовуваних кампаній на підтримку подібних дій, під час яких обґрунтовується потреба запровадження в Україні російської мови як другої державної або навіть робляться спроби зробити українську мову не обов'язковою в окремих ділянках (зокрема, вивчення її у закладах освіти). Отже, комусь вигідно за допомогою мовного питання, яке перебуває на поверхні розуміння більшості населення, поглибити розкол у суспільстві.

У зв'язку з такою мовною політикою, коли державність мови залишається декоративною, виникає інша проблема: незнання мови – ні української, ні російської, з'являються так звані „терміни” – „східноукраїнський варіант української мови”, „західноукраїнський варіант української мови”, а як наслідок – „друга державна мова”, яку у західних наукових виданнях уже офіційно називають суржиком. Термін новий, але саме слово „суржик” відоме в Україні давно, насамперед використовувалося в млинарстві. Суржиком називали мішанину зерна, а також муку з такого зерна, при чому це було не першосортне зерно і низької якості мука.

Сьогодні термін „суржик” почали вживати в широкому розумінні – як назву zdegradovanого, убогого духовного світу людини, її відірваності від рідного, як назву для мішанини залишків давнього, батьківського з тим чужим, що нівелює особистість. Загальновідомо, що в Давній Греції тих, хто погано розмовляв по-грецьки, вважали варварами. І сьогодні, на думку педагогів та психологів, користуватися сумішшю з двох мов – найтривожніше явище загальнопедагогічного характеру, адже мова виражає думки людини, а незнання її призводить мислення людини до примітива, отупляє її.

Як стверджував видатний мовознавець О.Потебня, мислення дитини повинно формуватися на ґрунті рідної мови, і поки воно не дозріло, поки не сформувався остаточно мовно-розмовний апарат, двомовність є шкідливою. Павло Мовчан пише у своїй статті: „Мова – це п'ята ефірна стихія, яка облягає національний простір, і зменшення її сфери призводить до утворень своєрідних озонних отворів, через які вривається чорна енергія, що деморалізує народ...” [3]. Крім того, втрата мови, не використання її спонукає до втрати всього попереднього досвіду народу – його культури, світогляду, традицій, зрештою, до втрати державності, адже держава – це

система, яка складається з багатьох складників. Одним з них, чи не найважливішим, є мова. З історії відомо багато прикладів, коли цілі цивілізації переставали існувати, залишаючи таке поняття як „мертва мова”. Щоб мова не стала „мертвою”, вона повинна функціонувати в усіх галузях життя, в усіх регіонах країни, інакше вона перетвориться якщо не в “мертву”, то в розмовно-побутову. Українська мова може розвиватися повноцінно лише в Україні і „очевидним є і те, що в Україні українська мова – мова так званої титульної, „корінної і найчисельнішої нації” – не є повноприсутньою в суспільному житті. Вона витіснена на периферію засобів масової інформації, наукового життя, зрештою і міського побуту – за винятком міст Західної України, а таким чином гальмується внутрішній розвиток мови, звужується простір спілкування нації” [2].

Аргументи про те, що є інші демократичні держави, в котрих співіснують дві або декілька державних мов, щодо України звучать не переконливо. У Фінляндії, Канаді, Бельгії, Швейцарії кожна з державних мов має свою територію і поширена там скрізь – як у містах, так і на селі. Прийняття двох державних мов в Україні усупереч твердженню прибічників державної двомовності не продемонструє всьому світові ані демократичних устремлінь України, ані додасть їй престижу як європейській державі, бо протегуючи самій тільки російській мові (на шкоду іншим мовам України), Україна виявить себе як державу, орієнтовану виключно на Росію, ту ж саму „провінцію” з традиційною антиукраїнською політикою, з тим самим „комплексом меншовартості”, котрий укорінюється вже у наших генах. Тим самим буде виявлено зневагу насамперед до українського (етнічного) народу, а також до народів Польщі, Угорщини, Румунії й Молдови, Болгарії, Греції, мови яких поширені в Україні.

Кожен цивілізований народ дбає про престиж своєї мови – її авторитет у міжнаціональному та міжнародному спілкуванні. Престижу мови сприяє її державність і, насамперед, патріотичне ставлення до неї її носіїв. Громадяни нашої держави, як і всякої іншої, мають мовні обов’язки, що полягають у захисті та збереженні рідної мови. У цій ситуації необхідно усвідомити, що володіння державною мовою – це не заслуга кожного з нас, а обов’язок громадянина держави, справжнього патріота. Тарас Шевченко був переконаний, що поки жива мова в устах народу, доти живий і народ, що немає насильства більш нестерпного, як те, яке прагне відняти у народу спадщину, створену численними поколіннями його предків.

Душею кожної держави є нація, в Україні – українська. Народ, роз'єднаний мовно, ще нацією повністю не став.

Нашому поколінню випало складне, але почесне завдання – відродження української мови, держави, нації. Виконати його – наш громадянський обов'язок.

Література. 1. Костенко Ліна. Гуманітарна аура нації, або дефект головного дзеркала. – К.: Видавничий дім КМ Academia, 1999. – 32 с. 2. Литвин В., Андрущенко В., Довгий С. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI ст. – К.: Навч. книга. – Книга 3: Модернізація освіти, 2003. – 943 с. 3. Ткаченко О. Українська мова і мовне життя світу. – К.: Спалах, 2004. – 272 с.